

Cosmopterigidae

Teksti: Harri Jalava (Perhoswiki 2015-05-02)

Kuvat: Kuvapankki (<http://insects.fi/insectimages/browser>)

Havainnot: Hyönteistietokanta (<http://insects.fi/hyonteistietokanta/index.html>)

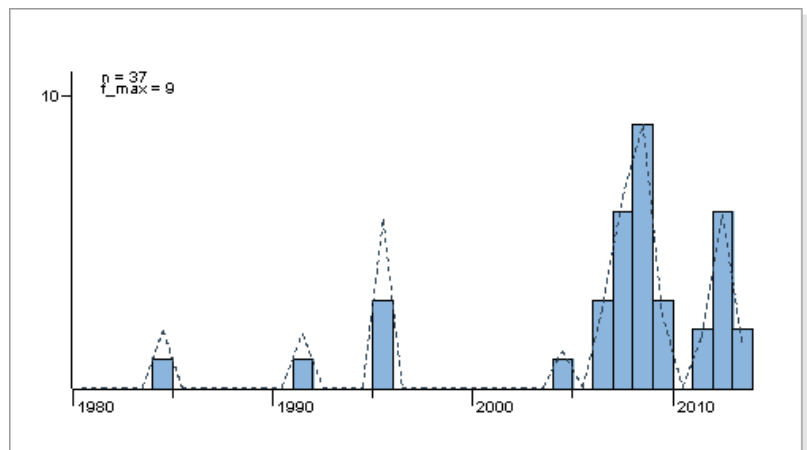
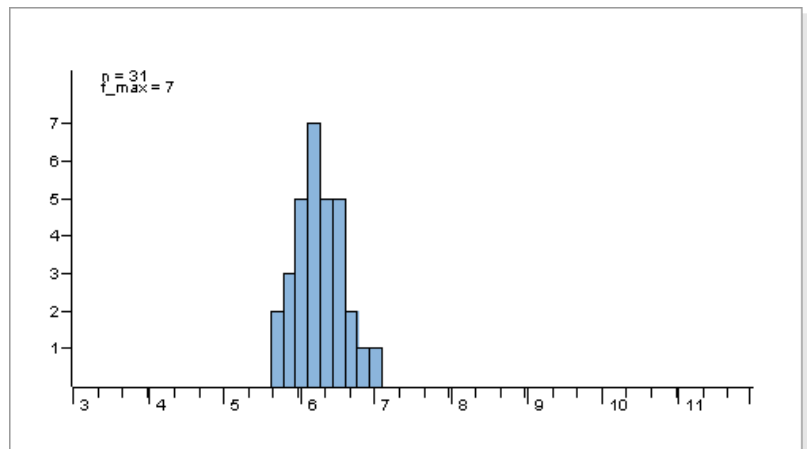
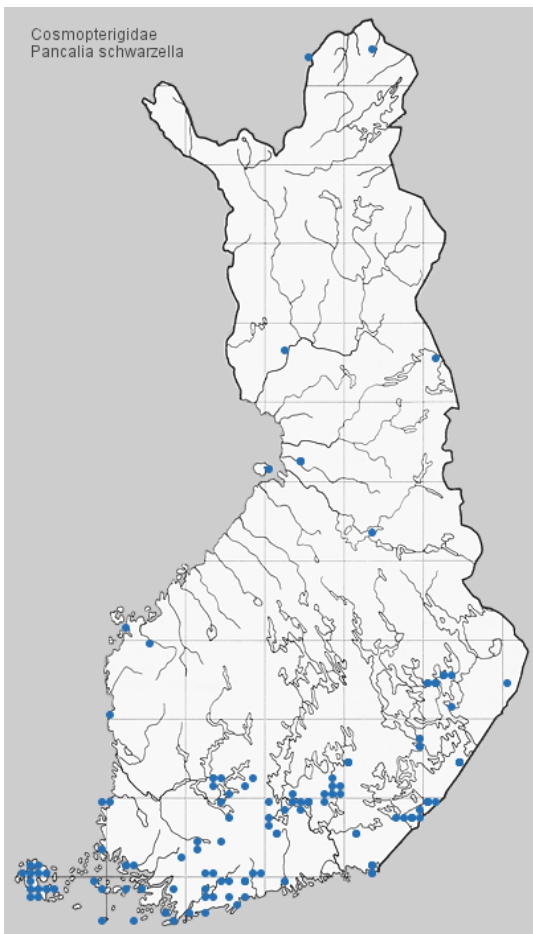
Ohjelmisto: iText (<http://itextpdf.com/>)

Kuva: R.Siloaho

Kuva: O.Härkönen

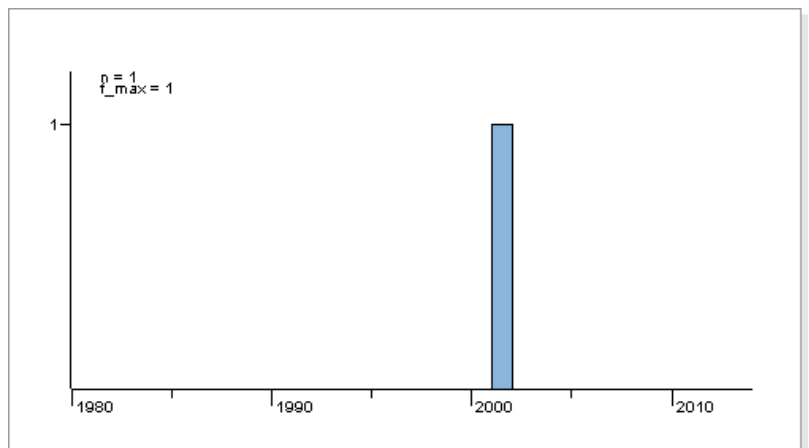
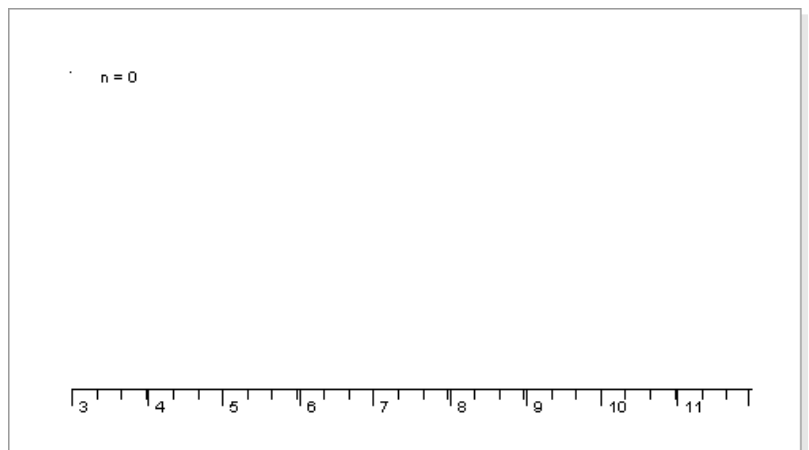
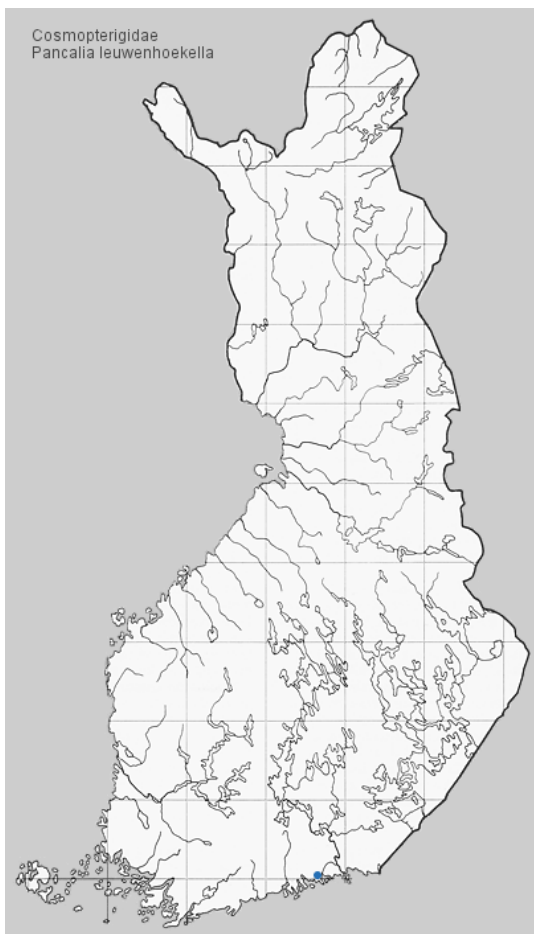
Tuntomerkit. Siipiväli 11-16 mm. Suurempi kuin *P. leuwenhoekella*. Etusiivet kullanuskeat, reunoista mustahkot. Siiven tyviosassa viisto, vihertävähopeinen poikkijuova, joka ei ulotu takareunaan. Etu- ja takareunassa kaksi pisaranmuotoista, vihertävän hopeista täplää, ulompi takareunan täplä viisto. Naaraan tuntosarvet keskeltä paksuuntuneet, kärjen lähellä valkea vyö.

Elintavat. Harjumetsissä, metsänreunoilla, kuivahkoilla niityillä, kedoilla. Lentää auringonpaisteessa; käy varsinkin keltaisilla kukilla.

Toukka elää aho-orvokilla (*Viola canina*), ulkomailla myös karvaorvokilla (*V. hirta*); ensin varressa, myöhemmin juurissa.

Kuva: R.Siloaho

Tuntomerkit. Siipiväli 9-12 mm. Pienempi kuin *P. schwarzella*. Etusiivet kullanuskeat, reunoista mustahkot. Siiven tyviosassa viisto, vihertävähopeinen poikkijuova, joka ei ulotu takareunaan. Etu- ja takareunassa kaksi pisaranmuotoista, vihertävän hopeista täplää, ulompi takareunan täplä poikittainen. Molempien sukupuolien tuntosarvissa kärjen lähellä valkea vyö.

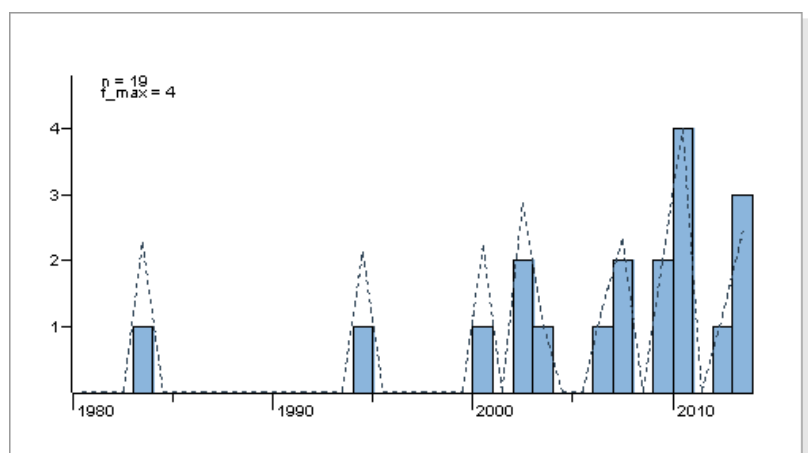
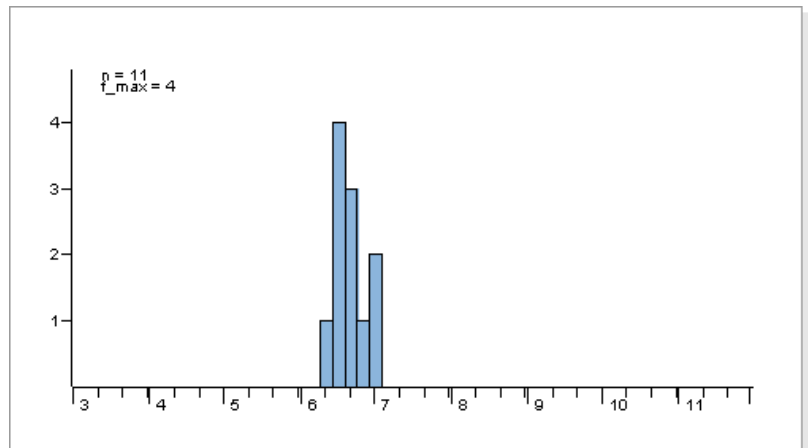
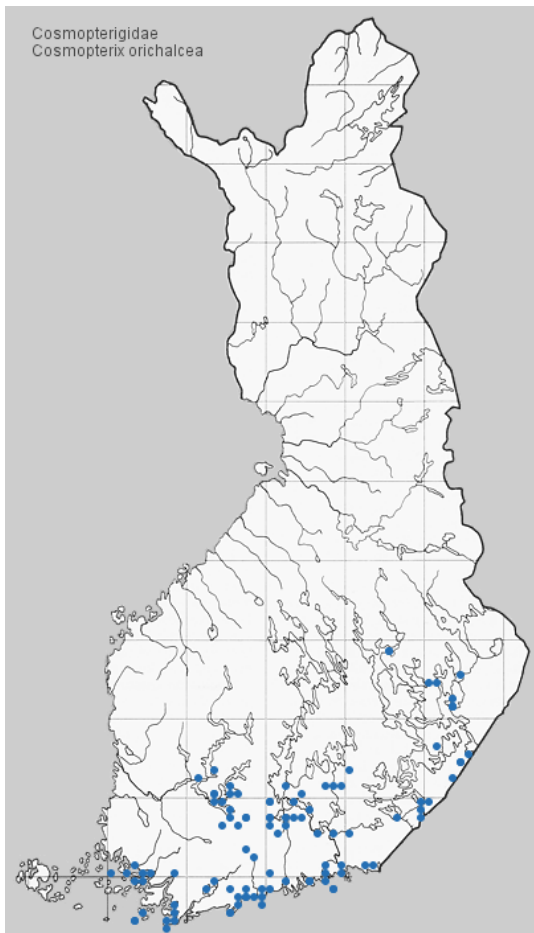
Elintavat. Kedoilla, kallioilla, pensaikkoisilla rinneriityillä. Lentää auringonpaisteessa ravintokasvin ympärillä.

Toukka samean purppuranpunainen, jaokkeiden välit vaalean ruskehtavanokrat. Pää vaalean kellertävänruskea, tummempikuvioinen; niskakilpi läpikuultava. Elää kesä-elokuussa aho-orvokilla (*Viola canina*) ja keto-orvokilla (*V. tricolor*); ensin varressa, myöhemmin juurissa. Koteloituu lujaan, karikkeella päällystettyyn kotelokoppaan maahan.

Kuva: R.Siloaho

Kuva: Anne Piirainen

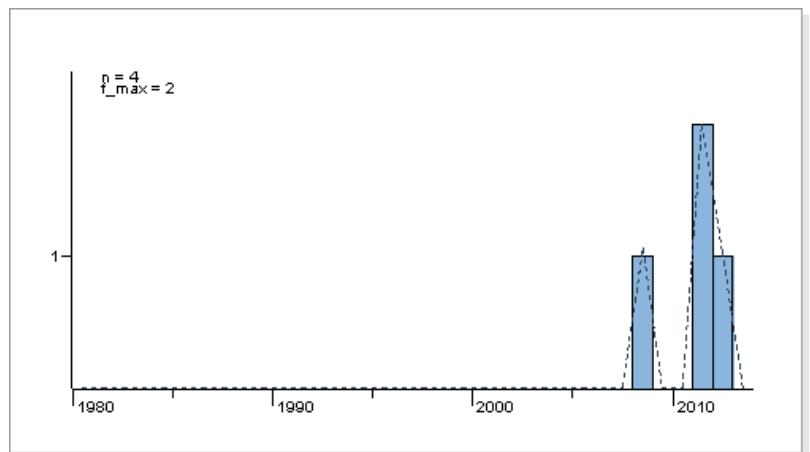
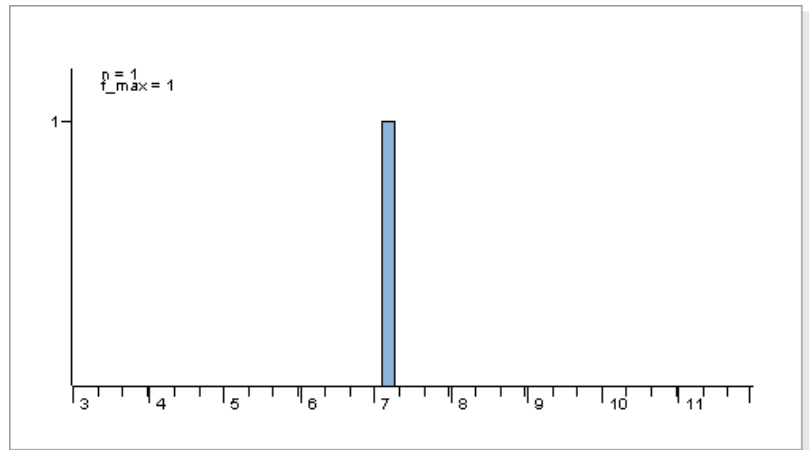
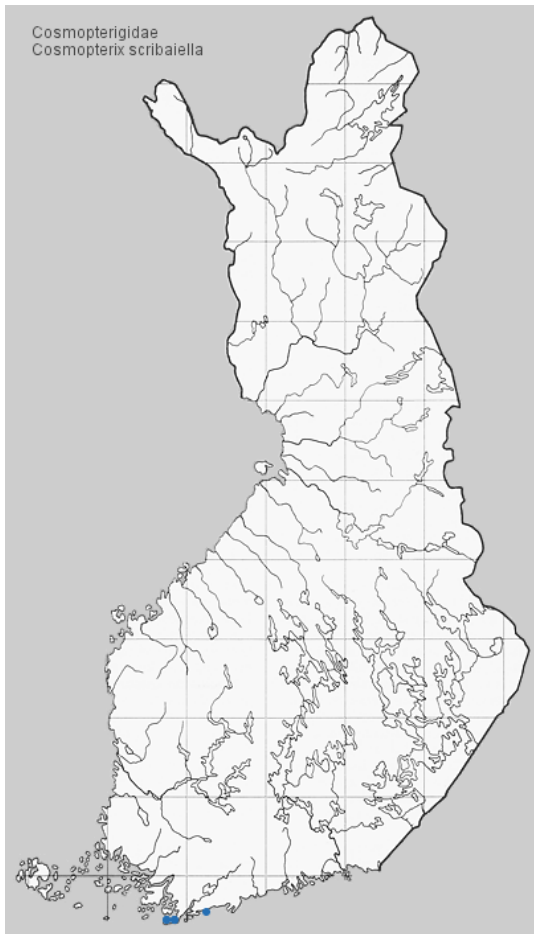

Tuntomerkit. Siipiväli 8-10 mm. Tuntosarvien kärki valkea; kärjen lähellä 2 valkeaa rengasta. Etusiivet mustat; siiven tyvellä suuri, messinginvärinen laikku, jonka ulkoreuna hyvin viisto. Hieman keskikohdan ulkopuolella leveä, oranssi poikkivyö, joka kapenee takareunaa kohti; sen reunassa mustia suomuja sekä kapeat, violetinkultaiset poikkivyöt. Ulkoreunassa sinertävänhopeinen, joskus katkeileva juova, joka päättyy kärkeen. Takasiivet tummanharmaat.

Elintavat. Pientareilla, ojissa, rannoilla. Helppo sviipata päivällä ravintokasvilta; tulee hyvin valolle.

Toukka vaaleankeltainen; selkäjuova vihertävä; pää musta; niskakilpi musta, jakautunut. Kovertaa elo-syyskuussa ruokohelven (*Phalaris arundinacea*), järviruo'on (*Phragmites australis*), tesman (*Milium effusum*) ja maarianheinän (*Hierochloë*) lehtiä; talvehtii.

Koteloituu kovaan, valkeaan, pitkänomaiseen kotelokoppaan lehdelle tai karikkeeseen maahan.

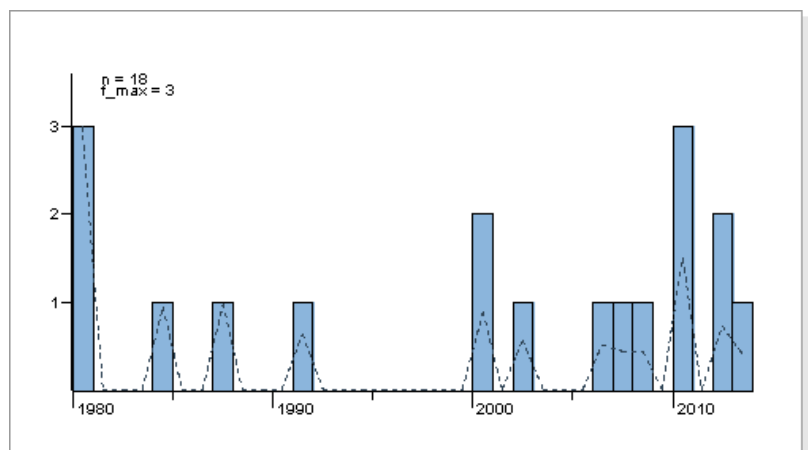
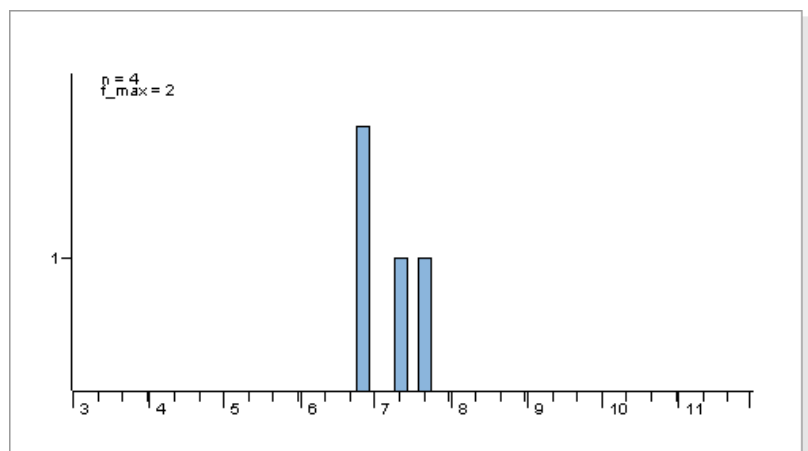
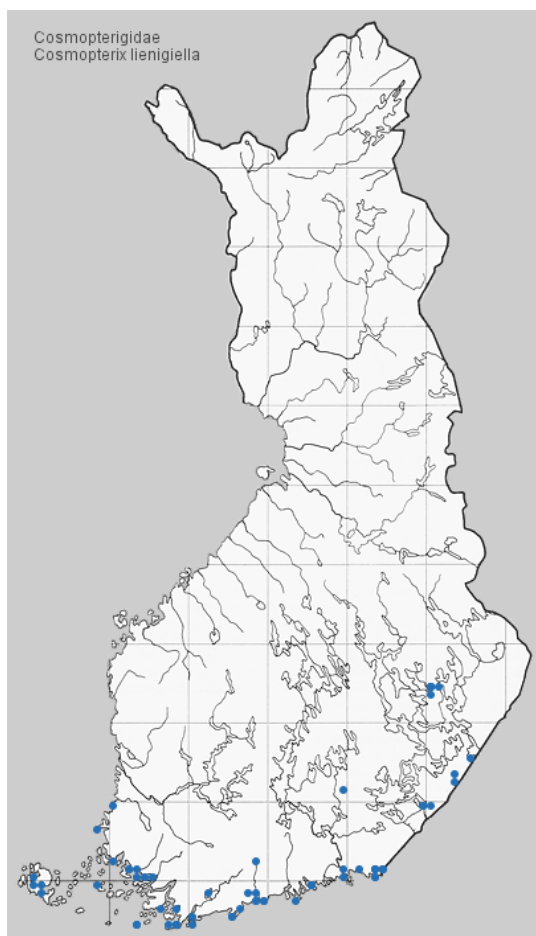
Tuntomerkit. Siipiväli 9-11 mm. Etusiivet tumman kellanruskeat. Tyvisarakkeessa neljä kapeaa, valkoista pitkittäisjuovaa, joista siipitaitteessa oleva lyhyt (vrt. *C. lienigiella*). Keskikohdan ulkopuolella leveä, oranssi poikkivyö, jonka reunat vaaleankeltaiset. Siiven kärjessä kiiltävänvalkea pitkittäisjuova. Takasiivet harmahtavanruskeat.

Elintavat. Ruoikoissa. Lepää päivisin ravintokasvilla; lentää iltahämärissä niiden ympärillä. Tulee yöllä valolle.

Toukka kovertaa elokuusta syksyyn järviruon (*Phragmites australis*) lehtiä; talvehtii kovertteen sisällä. Koteloituu toukokuussa kovertteen kapeaan osaan.

Kuva: Pekka Malinen

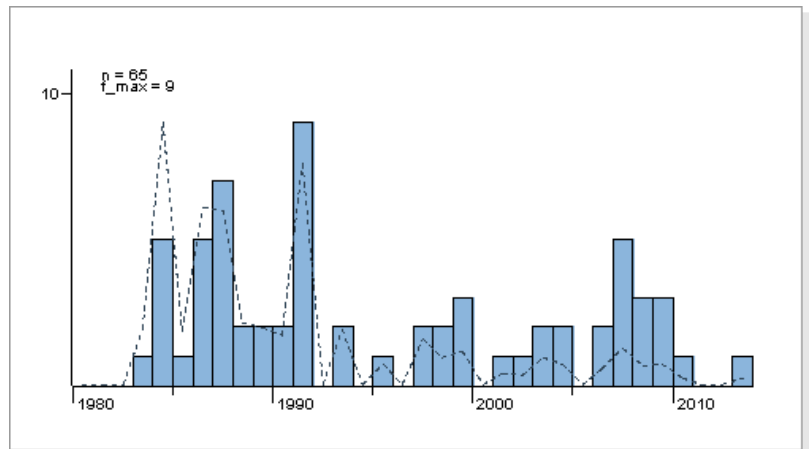
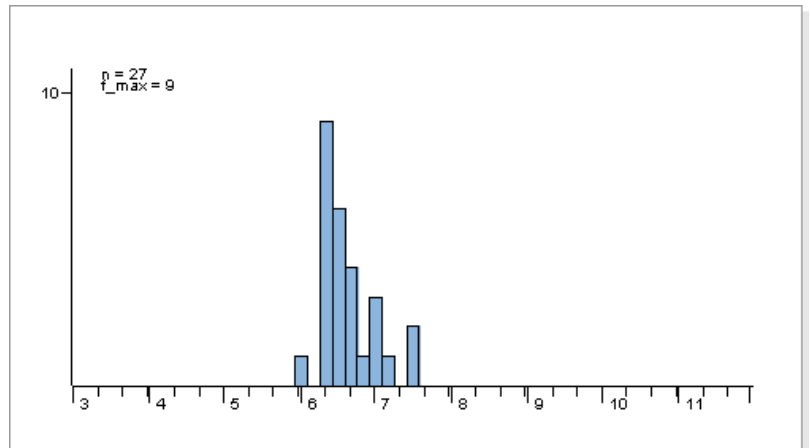
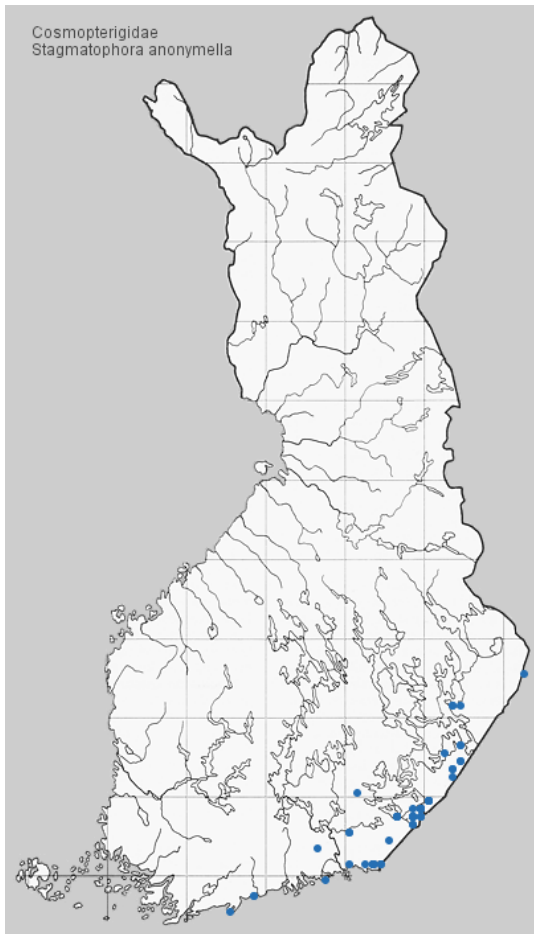

Tuntomerkit. Siipiväli 9-14 mm. Etusiivet vaalean ruskehtavanokrat; etu- ja takareuna valkeat. Etureunan lähellä kapea, valkea pitkittäisjuova, joka ulottuu etureunan tyveltä 1/3 asti; toinen siipitaitteessa tyvestä siiven keskelle sekä lyhyt juova edellisen kärkiosan takana. Keskikohdan ulkopuolella keltainen poikkivyö, joka kapenee takareunaa kohti; sen reunoissa vaaleankultaiset poikkijuovat; ulompi katkeaa keskeltä, sisemmän ulkopuolella vaihteleva, musta täplä keskikohdan etupuolella. Siiven kärjessä valkea pitkittäisjuova. Takasiivet harmaat.

Elintavat. Ruoikoissa. Lepää päivisin ravintokasvilla; lentää iltahämärissä niiden ympärillä. Tulee yöllä valolle. Toukka roosanvalkeahko, siinä joskus roosat poikkivyöt; selkäjuova tummempi. Pää musta; niskakilpi leveä, keskeltä musta. Kovertaa syys-huhtikuussa järviruo'on (*Phragmites australis*) lehtiä; talvehtii koverteessa. Koteloituu toukokuussa koverteen sisään.

Kuva: R.Siloaho

Tuntomerkit. Siipiväli 8-13 mm. Etusiivet tumman kullanruskeat. 1/6 kohdalla vaaleankultainen, etureunasta valkea, viisto poikkijuova, joka ei ylety takareunaan. Etureunassa kaksi valkeaa täplää, joista sisempi 1/2 kohdalla, jatkuu ulospäin viistona, metallisena juovana; ulompi 3/4 kohdalla, hiukan sisäänpäin viisto, yhtyy sen takana olevaan pieneen, vaaleankultaiseen täplään. Keskikohdan ulkopuolella takareunassa kaksi pienempää, vaaleankultaista täplää. Kärjessä vaaleankultainen täplä; ulkoreunassa rivi pieniä, juovamaisia, vaaleankultaisia täpliä. Takasiivet kiiltävän vaaleanharmaat, kärjestä tummemmat.

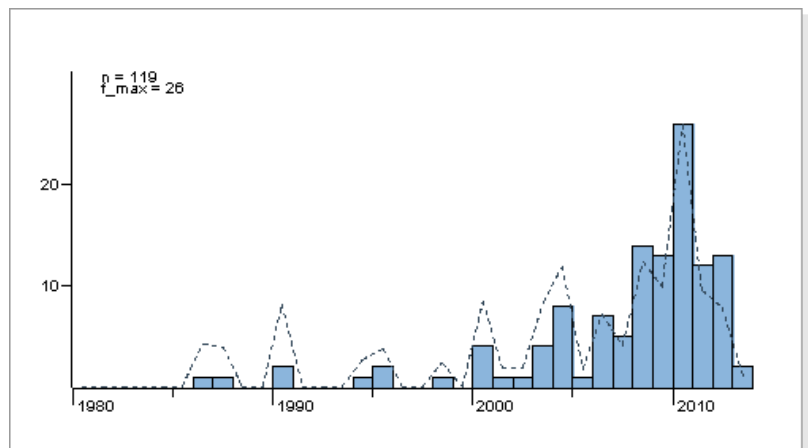
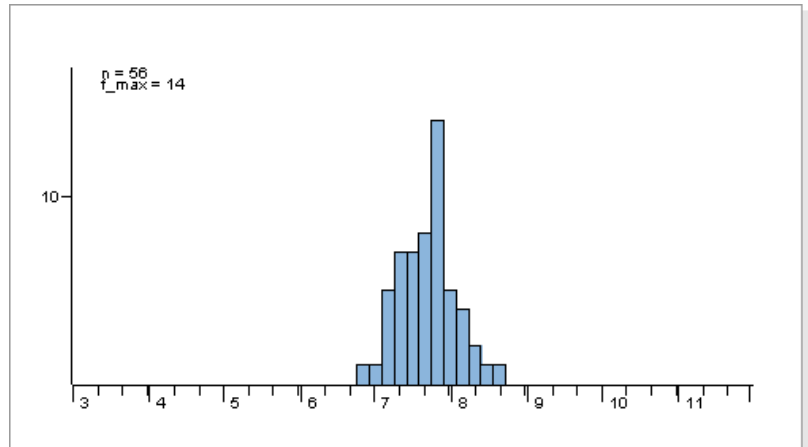
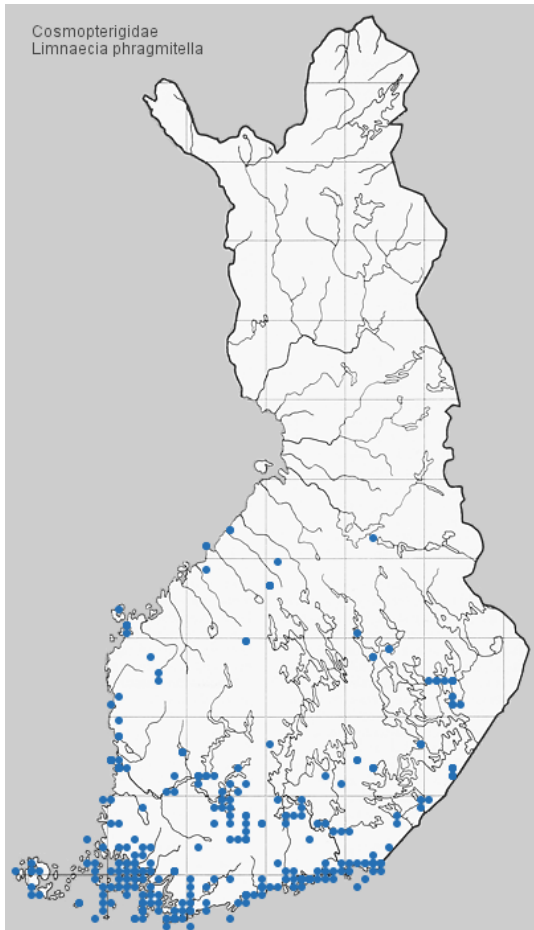
Elintavat. Ruderaateilla, pientareilla.

Kehitysvaiheet tuntemattomat.

Kuva: J. Tyllinen

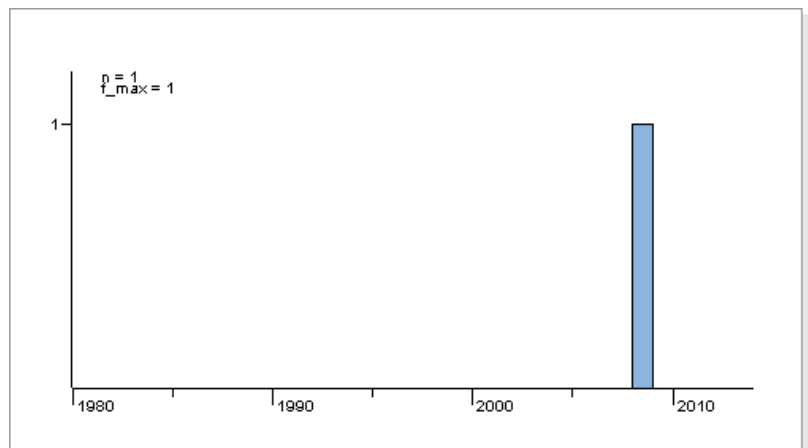
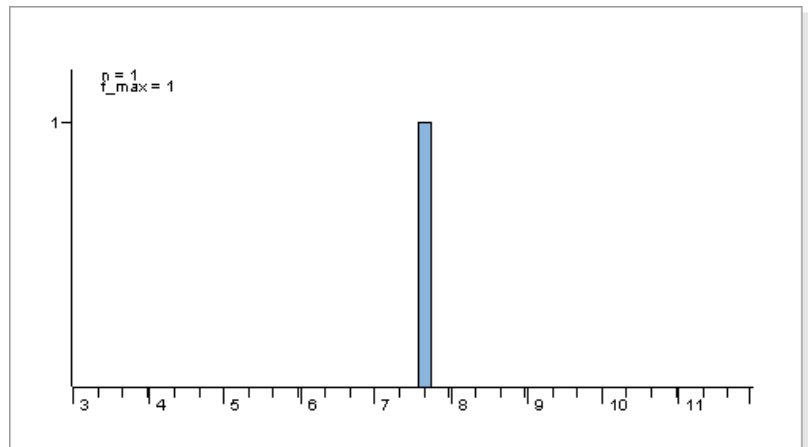
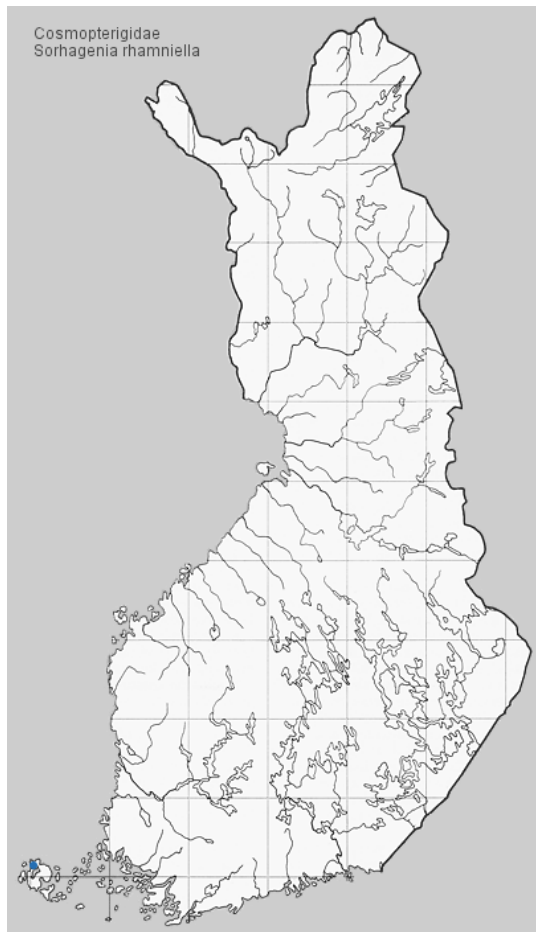
Tuntemerkit. Siipiväli 15-22 mm. Etusiivet vaalean ruskehtavanokrat; suonet kärkiosassa enemmän tai vähemmän valkeahkot, niiden välissä tummia suomuja. Diskaalitäplät tumman ruskeanharmaat, osittain valkeahkoreunaiset, niiden välissä tumma pitkittäisjuova, joka jatkuu siiven kärkeen. Ulkoreunassa rivi tumman ruskeanharmaita täpliä. Takasiivet vaaleanharmaat, okransävyiset.

Elintavat. Rannoilla, ojissa, soilla. Lentää iltahämärissä ravintokasvien ympärillä; tulee yöllä valolle.

Toukka kellanvalkeahko; selkäjuova ruskehtava; sivuselkä- ja sivujuova harmaanruskeat. Pää ruskea. Elää syys-toukokuussa leveäosmankäämillä (*Typha latifolia*) ja kapeaosmankäämillä (*T. angustifolia*); nuorena kovertaa lehtisuojuksen ydintä; myöhemmin tähkässä tai varressa. Talvehtii tähkän sisällä (usein yhdyskunnittain) tai varressa. Keväällä helppo löytää etsimällä tähtiä, joissa roikkuu suuri määrä haituvaa. Koteloituu kesäkuussa pitkänomaiseen, valkeahkoon kotelokoppaan tähkän sisään.

Kuva: Pekka Malinen

Tuntomerkit. Siipiväli 8-10 mm. Pää ruskehtavanharmaa, vaaleanharmaan kirjava. Keskiruumis ruskehtavanharmaa, sen takareunan sivuilla kaksi suomutupsua. Etusiivet ruskehtavanharmaat, tyvestä tumman harmaanruskeat. Tummanruskeita suomutupsuja neljä: 1/4 kohdalla siipitaitteen ja takareunan välissä; suurin 1/2 kohdalla siipitaitteen etupuolella, on osittain harmaa; keskikohdan ulkopuolella siipitaitteen ja takareunan välissä sekä 3/4 kohdalla lähellä takakulmaa. 3/4 kohdalla okranruskea, epäselvä, ulospäin taittunut poikkivyö. Keskellä siipeä 1/3 kohdalta toisen ja kolmannen suomutupsun väliin ulottuva suuri, epäselvä, vaaleanharmaa laikku, joka ei ulotu etureunaan. Siiven kärkiosassa rivi pieniä, tummanruskeita suomutupsuja. Takasiivet tummanharmaat.

Koiraan uncus lyhyt, tylppäkärkinen. Sivulämssän kärkiosa (cucullus) ja hakanen yhtä pitkät; hakanen nuijamainen; sacculus suippokärkinen, selvästi pitempi kuin cucullus ja ampulla; sen yläreunassa lähes neliömäinen, vahvasti kitinisoitunut uloke. Juxta puolisuunnikkasmainen. Vinculum neliömäinen. Aedeagus lyhyt, coecum leveä, suippenee kärkeenpäin. Naaraan ostiumin takareuna taipunut. Genitaalilevyn sivu-ulokkeet tyvestä ohuet, levenevät voimakkaasti takapäätä kohti, sen leveimmässä kohdassa lieri. Antrum levenee hiukan ductus bursaen päin. Ductus bursae tasakylkinen, enemmän kuin kaksi kertaa antrumin pituinen. Bursa pyöreä, signumien keskellä vahva oka.

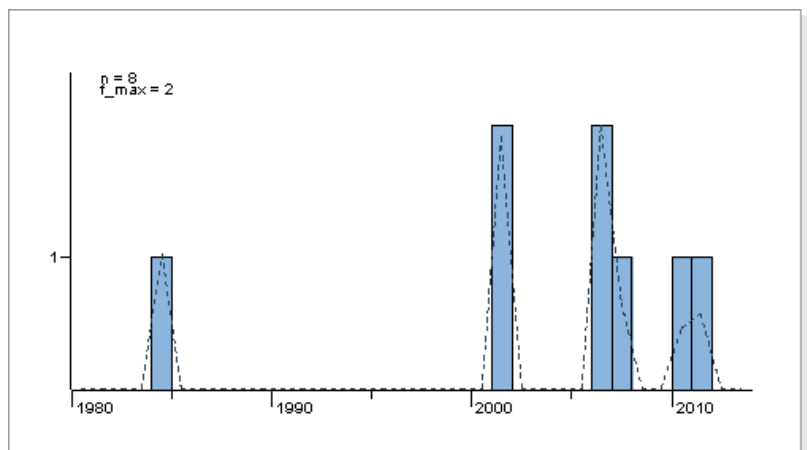
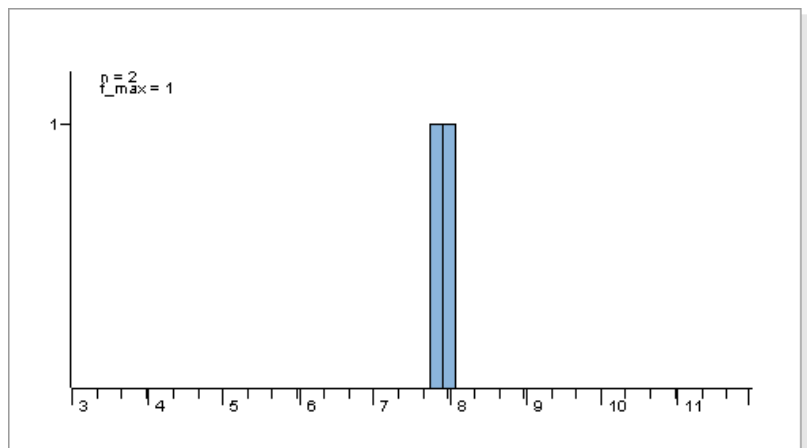
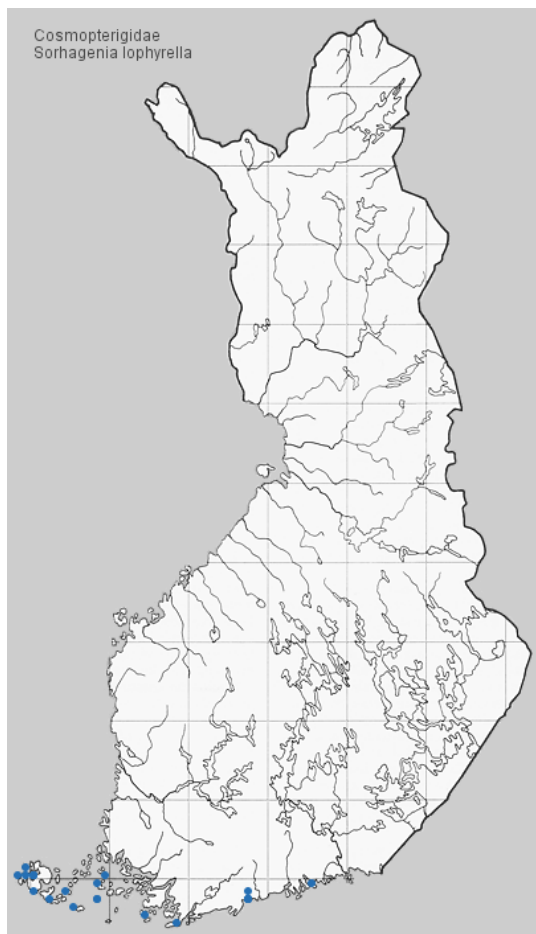
Elintavat. Metsänreunoilla, korvissa, soiden reunoilla. Lepää päivisin ravintokasvilla; lähtee häiritäessä helposti lentoon.

Toukka valkeahko; pää ja niskakilpi tummanruskeat; meso- ja epinotumisissa harmaa, läpikuultava täplä. Elää korpipaatsamalla (

Frangula alnus) ja orapaatsamalla (*Rhamnus cathartica*); touko-kesäkuussa löyhässä kudoksessa kukkien välissä; syö kukkia ja nappuja, harvemmin nuoria lehtiä. Koteloituu kellertävään kotelokoppaan karikkeeseen, joskus lehtien sekaan. Muna talvehtii.

Kuva: R.Siloaho

Tuntomerkit. Siipiväli 9-13 mm. Muistuttaa lajia *S. rhanniella*; suurempi; etusiivet kirjavammat; takareunan tyvipuolisko muodostaa okran taustan siipitaitteessa olevalle suometupsulle. 3/4 kohdalla oleva poikkivyö yleensä selvä. Takasiivet vaaleamman harmaat. Koiraan uncus kapea, siinä kimppu piikkejä. Sivulämssän cucullus suuri, hieman pitempi kuin hakanen; hakanen nuijamainen, suippokärkinen; sacculus lyhyt, kärkeenpäin kapeneva, kärjen läheltä paisunut, kärki terävä, ulottuu cuculluksen keskelle. Juxta kolmikulmainen. Vinculum leveästi V:n muotoinen. Aedeagusksen coecum pieni. Naaraan ostiumin takareuna suora. Genitaalilevyn sivu-ulokkeet pitkät, suippenevat asteittain rihmamaiseksi kärjeksi. Antrum levenee ennen ductus bursaen aukkoa. Ductus bursaen vahvasti rypyinen, kaksi kertaa antrummin pituinen, levenee kohti bursaa. Corpus bursaen ovaali, hiukan ripsinen; signumit suppilomaiset.

Elintavat. Lehdesniityillä, hakamailla. Lepää päivisin ravintokasvilla.

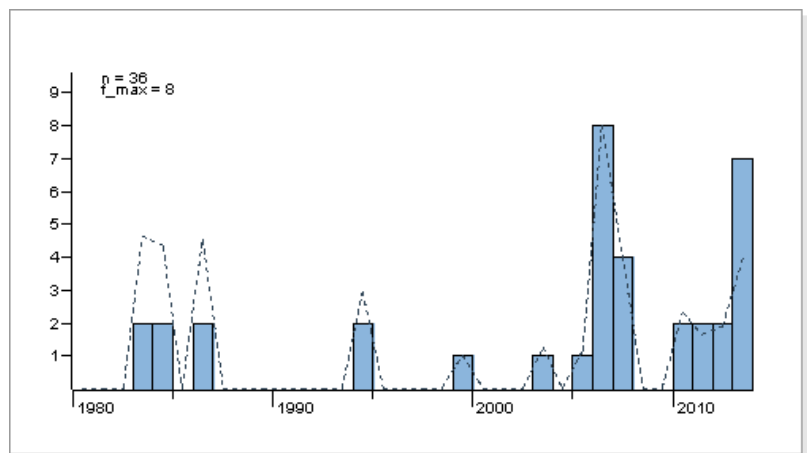
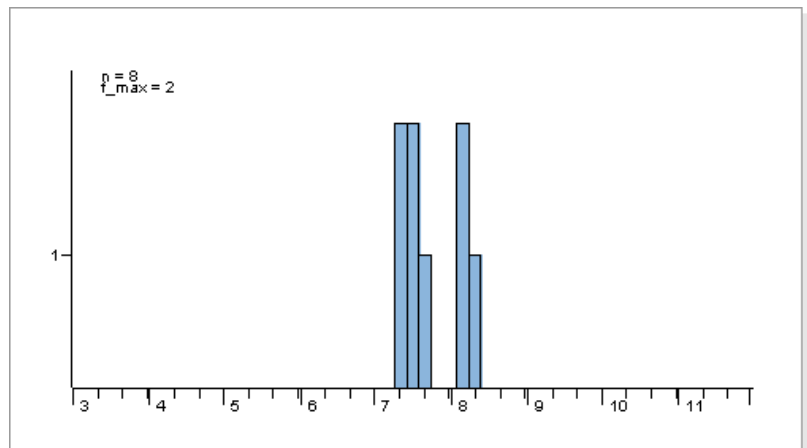
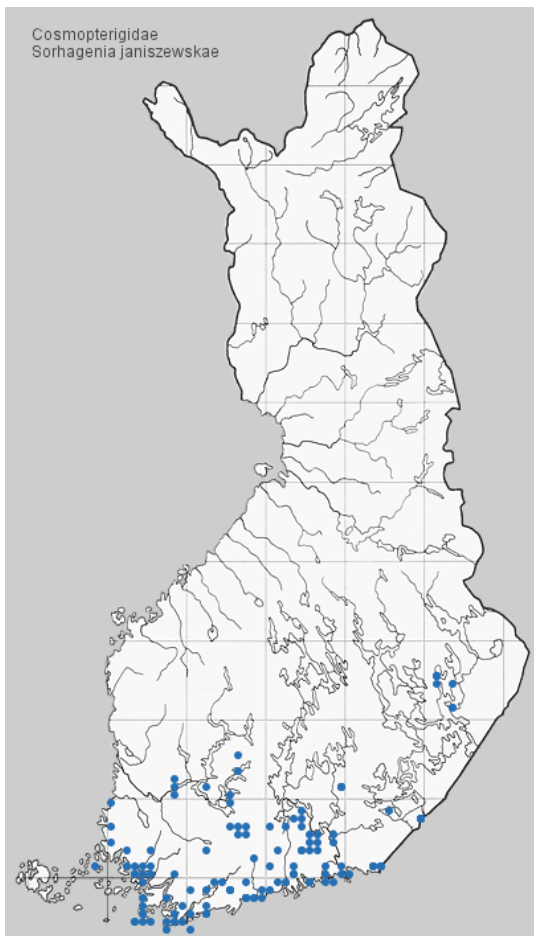
Toukka valkeahko; pää ja niskakilpi tummanruskeat; meso- ja epinotumissa harmaa, läpikuultava täplä. Elää huhti-toukokuussa orapaatsamalla (*Rhamnus cathartica*); silmuissa, myöhemmin löyhästi yhteenkudottujen kärkiversojen välissä. Koteloituu löyhään kotelokoppaan karikkeeseen maahan. Muna talvehtii.

Kuva: R.Siloaho

Kuva: Olli Pihlajamaa

Tuntomerkit. Siipiväli 8-11 mm. Muistuttaa lajia *S. rhanniella*; etusiivet kapeammat; vaalea alue keskellä siipeä epäselvä.

Koiraan uncus lastamainen. Sivulämssän hakanen kapea ja teräväkärkinen, n. 1/4 pitempi kuin cucullus; sacculus lyhyt, tyvestä leveä, kapenee ulospäin; etureunan tyvellä kaksi pientä ja pyöreää ulkonemaa, näiden ulkopuolella yksi suuri, nelikulmainen. Juxta kolmikulmainen. Vinculum leveä, V:n muotoinen. Aedeagus tukeva, coecum suuri, sipulimainen. Naaraan ostiumin kyljissä kaksi teräväkärkistä, vahvasti kitinisoitunutta levyä. Genitaalilevyn sivu-ulokkeet kolmikulmaiset. Antrum levenee kohti ductus bursaen aukkoa. Ductus bursae hiukan antrumia pitempi. Corpus bursae ovaali. Signumien keskellä pienet okaat.

Elintavat. Lehdesniityillä, hakamailla, rannoilla. Lepää ravintokasvillaan; tulee yöllä valolle.

Toukka valkeahko; pää ja niskakilpi tummanruskeat; meso- ja epinotumissa harmaa, läpikuultava täplä. Elää touko-kesäkuussa korpipaatsamalla (*Frangula alnus*), joskus myös orapaatsamalla (*Rhamnus cathartica*); käytävässä kärkiversojen sisällä, mikä aiheuttaa versojen kuihtumisen. Koteloituu löyhään kotelokoppaan karikkeeseen maahan.